

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**Центральноукраїнський державний педагогічний університет
імені Володимира Винниченка**

**ПРОГРАМА
навчальної дисципліни**

АДМІНІСТРАТИВНА ЮСТИЦІЯ

(назва навчальної дисципліни)

підготовки магістра
(назва рівня вищої освіти)

Спеціальність/напрямок 262 Правоохоронна діяльність
(шифр і назва спеціальності)

спеціалізація _____
(шифр і назва спеціалізації)

освітня програма Правоохоронна діяльність
(назва)

Факультет історії та права
(назва факультету)

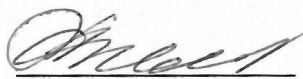
(шифр за ОПП НПП 2.1.3.4)

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ: **Кондратенко В. М.**, кандидат юридичних наук,
доцент, доцент кафедри галузевого права та правоохоронної діяльності

Обговорено та рекомендовано до затвердження Вченою радою факультету
історії та права

«30» серпня 2018 року, протокол № 1

Голова Вченої ради факультету

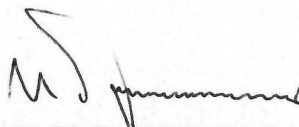

(підпис)

Філоретова Л.М.
(прізвище, ініціали)

Програму схвалено на засіданні кафедри галузевого права та правоохоронної
діяльності

Протокол № 1 від «30» серпня 2018 року

Завідувач кафедри

(підпис)

Гриценко В.Г.
(прізвище, ініціали)

ВСТУП

Програма вивчення навчальної дисципліни «Адміністративна юстиція» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки магістра спеціальності 262 Правоохоронна діяльність.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є основні положення організаційної структури адміністративної юстиції, поняття та принципів судового адміністративного процесу, дискусійних питань теорії та практики адміністративного судочинства, його правової природи, основних напрямів вдосконалення адміністративної юстиції.

Міждисциплінарні зв'язки. Базою для засвоєння основних положень курсу «Адміністративна юстиція» є знання отримані студентами після вивчення таких дисциплін, як: «Теорія держави і права», «Конституційне право України», «Адміністративне право», «Адміністративний процес».

Програма навчальної дисципліни складається з таких **розділів**:

1. Розділ 1.
2. Розділ 2.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. **Метою** викладання навчальної дисципліни «Адміністративна юстиція» є вивчення адміністративно-процесуального законодавства України, організаційної структури адміністративної юстиції, поняття та принципів судового адміністративного процесу, дискусійних питань теорії та практики адміністративного судочинства, його правової природи, основних напрямів вдосконалення адміністративної юстиції в Україні, що сприятиме оптимізації правотворчого та правозастосовного процесів з означених питань.

1.2. **Основними завданнями** вивчення навчальної дисципліни «Адміністративна юстиція» є:

- розвиток навичок роботи здобувачів з численними нормативними актами у цій сфері правового регулювання, що має сприяти формуванню кваліфікованих фахівців у галузі правоохоронної діяльності;
- оволодіння методологією та специфічним інструментарієм вказаної навчальної дисципліни, розвиток навичок самостійного аналізу нормативно-правових актів і практичне застосування набутих знань;
- здобуття знань відносно місця, суті та значення функціонування системи адміністративної юстиції;
- розвиток практичних навичок щодо роботи з документами в сфері тематики, яка охоплюється цією навчальною дисципліною;
- ознайомлення з матеріалами практики застосування законодавства, що виникає з адміністративно-правових відносин; ознайомлення з особливостями діяльності адміністративних судів;
- набуття здобувачами навичок і вмінь щодо застосування цієї категорії норм права при розв'язанні конкретних справ та вирішенні ситуацій, що виникають в практичній діяльності.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми у магістра мають бути сформовані такі **компетентності**:

- уміння застосовувати набуті знання, вміння й навички на практиці, реалізовувати норми матеріального й процесуального права в професійній діяльності;

- здатність забезпечувати законність та правопорядок, безпеку особистості, суспільства, держави в межах виконання своїх посадових обов'язків;

- здатність виявляти та аналізувати причини та умови, що сприяють вчиненню правопорушень представниками державної влади та органів місцевого самоврядування, вживати заходи для їхнього усунення;

- здатність давати кваліфіковані юридичні висновки й консультації з питань розв'язання публічно-правових спорів;

- здатність здійснювати наукові дослідження щодо системи судових органів або квазісудових установ, спеціально створених або пристосованих для розв'язання спорів за участю суб'єктів владних повноважень;

- спроможність визначено і наполегливо ставити професійні завдання та організувати підлеглих для їхнього виконання, вміння взяти на себе відповідальність за результати виконання поставлених завдань;

- уміння оптимізувати методи й засоби забезпечення публічної безпеки і публічного порядку;

- здатність аналізувати, оптимізувати й застосовувати сучасні інформаційні технології під час оцінки вчиненого суспільно шкідливого посягання, яке містить формальні ознаки адміністративного правопорушення;

- спроможність взаємодіяти з громадськістю з питань застосування правових засобів, які дозволяють оспорювати рішення, дії чи бездіяльність представників влади і захищати свої права, свободи та законні інтереси;

- уміння обирати критерії, форми і характер контролю адекватно об'єкту і цілям контролю.

Студент повинен продемонструвати наступні результати навчання:

- розуміння адміністративно-правових процесів і явищ на основі інформації, отриманої з різних джерел, формулювання та висловлювання суджень;

- вміння дискутувати на адміністративно-правові теми, висловлювати власні позиції;

- мати активну громадянську позицію, виявляти та адекватно реагувати на факти порушення чинного адміністративного законодавства;

- вміння проводити науково-правові дослідження з проблематики адміністративної юстиції;

- дотримання академічної доброчесності;

- вміння демонструвати власне обґрунтоване бачення шляхів розв'язання проблеми;

- усвідомлення необхідності у самовдосконаленні, систематичному підвищенні професійного рівня;

- уміння розробляти документи адміністративно-правового характеру з дотриманням вимог, процесуальних строків;

- організувати та керувати діяльністю підрозділів, які здійснюють правоохоронну діяльність;

- уміти розробляти та кваліфіковано застосовувати нормативно-правові акти в різних сферах правоохоронної діяльності, реалізовувати норми права в професійній діяльності;

- уміти використовувати знання та вміння для надання кваліфікованих юридичних висновків й консультацій в конкретних сферах правоохоронної діяльності;

- уміти аналізувати умови й причини вчинення адміністративних правопорушень, визначати шляхи їхнього усунення;

- вміння збирати документи, інші матеріали для вирішення правової проблеми, працювати з матеріалами справи, аналізувати їх, робити виписки, копії, обирати адекватні форми та засоби захисту конституційних прав, свобод та інтересів фізичних і юридичних осіб;

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 120 годин 4 кредит ЄКТС.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Розділ 1

Тема 1. Адміністративна юстиція: поняття, предмет і метод.

Поняття і завдання адміністративної юстиції. Моделі адміністративної юстиції в світі. Предмет та метод адміністративної юстиції. Поняття адміністративного судочинства. Кодекс адміністративного судочинства України: предмет регулювання, структура, термінологічний апарат, історія прийняття. Поняття і значення принципів адміністративного судочинства. Верховенство права. Законність. Рівність учасників процесу перед законом і судом. Змагальність. Диспозитивність. Офіційність. Гласність і відкритість. Забезпечення апеляційного та касаційного оскарження. Обов'язковість судових рішень. Неписані принципи адміністративного судочинства. Принцип процесуальної економії. Принцип розумних строків. Принцип добросовісності. Принцип пропорційності. Застосування принципів. Досвід окремих країн континентальної Європи.

Тема 2. Адміністративна юрисдикція і підсудність адміністративних справ. Учасники адміністративного процесу.

Компетенція адміністративних судів щодо вирішення адміністративних справ. Предметна підсудність адміністративних справ. Територіальна підсудність адміністративних справ. Інстанційна підсудність адміністративних справ. Підсудність кількох пов'язаних між собою вимог. Передача адміністративної справи з одного адміністративного суду до іншого. Склад осіб, які беруть участь у справі. Адміністративна процесуальна правосуб'єктність. Права та обов'язки осіб, які беруть участь у справі. Сторони. Права та обов'язки сторін. Заміна неналежної сторони. Треті особи. Права та обов'язки третіх осіб. Процесуальне правонаступництво. Представники. Особи, які не можуть бути представниками. Документи, що підтверджують повноваження представників. Повноваження представника в суді. 6 Участь у

справі органів та осіб, яким законом надано право захищати права, свободи та інтереси інших осіб. Особливості повноважень органів та осіб, яким законом надано право захищати права, свободи та інтереси інших осіб у суді. Інші учасники адміністративного процесу. Особи, які є іншими учасниками адміністративного процесу. Секретар судового засідання. Судовий розпорядник. Свідок. Експерт. Спеціаліст. Перекладач.

Тема 3. Докази. Судові витрати. Строки.

Поняття доказів. Належність та допустимість доказів. Обов'язок доказування. Підстави для звільнення від доказування. Забезпечення доказів. Способи забезпечення доказів. Заява про забезпечення доказів та порядок її розгляду. Пояснення сторін, третіх осіб та їхніх представників. Показання свідка. Допит свідка за місцем або у місці його проживання (перебування). Письмові докази. Речові докази. 7 Призначення судової експертизи. Висновок експерта. Комісійна експертиза. Комплексна експертиза. Додаткова і повторна експертизи. Оцінка доказів. Види судових витрат. Зменшення розміру судових витрат або звільнення від їх оплати, відстрочення та розстрочення судових витрат. Сплата і повернення судового збору. Витрати на правову допомогу. Витрати сторін та їхніх представників, що пов'язані із прибуттям до суду. Витрати, пов'язані із залученням свідків, спеціалістів, перекладачів та проведенням судових експертиз. Витрати, пов'язані з проведенням огляду доказів на місці та вчиненням інших дій, необхідних для розгляду справи. Розподіл судових витрат. Розподіл витрат при відмові позивача від адміністративного позову. Судові витрати, пов'язані з примиренням сторін. Визначення розміру судових витрат. Рішення щодо судових витрат. Строк звернення до адміністративного суду. Наслідки пропущення строків звернення до адміністративного суду. Процесуальні строки. Поновлення та продовження процесуальних строків. Обчислення процесуального строку.

Тема 4. Підготовче провадження.

Підготовка справи до судового розгляду. Попереднє судове засідання. Відмова від адміністративного позову та визнання адміністративного позову під час підготовчого провадження. Примирення сторін під час підготовчого провадження. Пропозиція суду про надання додаткових доказів та пояснень. Судове доручення. Об'єднання і роз'єднання справ. Забезпечення адміністративного позову. Порядок забезпечення адміністративного позову. Ознайомлення зі справою. Обов'язковість особистої участі. Судові рішення за наслідками підготовчого провадження.

Розділ 2

Тема 5. Судовий розгляд справи. Судові рішення.

Розгляд адміністративної справи у судовому засіданні. Головуючий у судовому засіданні. 8 Відкриття судового засідання. Роз'яснення перекладачеві його прав та обов'язків, присяга перекладача. Повідомлення про повне

фіксування судового процесу технічними засобами. Оголошення складу суду і роз'яснення права відводу. Наслідки неприбуття в судове засідання особи, яка бере участь у справі. Наслідки неприбуття в судове засідання свідка, експерта, спеціаліста. Роз'яснення особам, які беруть участь у справі, їхніх прав та обов'язків. Роз'яснення прав і обов'язків експерта, присяга експерта. Роз'яснення спеціалісту його прав і обов'язків. Вирішення судом клопотань осіб, які беруть участь у справі. Обов'язки присутніх у залі судового засідання. Початок судового розгляду справи по суті. Відмова від адміністративного позову, визнання адміністративного позову, примирення сторін під час судового розгляду. Зміна позовних вимог. Дослідження доказів. Пояснення осіб, які беруть участь у справі. Встановлення порядку дослідження інших доказів. Порядок допиту свідків. Порядок допиту малолітніх і неповнолітніх свідків. Дослідження письмових доказів. Дослідження змісту особистих паперів, листів, записів телефонних розмов, телеграм та інших видів кореспонденції. Дослідження речових доказів. Дослідження звуко- і відеозаписів. Огляд доказів на місці. Дослідження висновку експерта. Консультації та роз'яснення спеціаліста. Відкладення розгляду справи або оголошення перерви в її розгляді. Закінчення з'ясування обставин та перевірки їх доказами. Судові дебати. Вихід суду для ухвалення рішення. Таємниця нарадчої кімнати. Залишення позовної заяви без розгляду. Зупинення та поновлення провадження у справі. Закриття провадження у справі. Види судових рішень. Законність і обґрунтованість судового рішення. Порядок ухвалення судових рішень, їх форма. Питання, які вирішує суд при прийнятті постанови. Повноваження суду при вирішенні справи. Зміст постанови. Постанова щодо частини позовних вимог. Зміст ухвали. Окремі ухвали суду. Проголошення судового рішення, видача або направлення судового рішення особам, які беруть участь у справі. Додаткове судове рішення. виправлення описок і очевидних арифметичних помилок у судовому рішенні. Роз'яснення судового рішення.

Тема 6. Апеляційне провадження.

Суд апеляційної інстанції. Право на апеляційне оскарження. Порядок і строки апеляційного оскарження. Вимоги до заяви про апеляційне оскарження та до апеляційної скарги. 9 Дії суду першої інстанції після одержання апеляційних скарг. Прийняття апеляційної скарги судом апеляційної інстанції. Підготовка справи до апеляційного розгляду. Заперечення на апеляційну скаргу. Приєднання до апеляційної скарги. Відмова від апеляційної скарги, зміна апеляційної скарги під час апеляційного провадження. Відмова позивача від адміністративного позову, примирення сторін під час апеляційного провадження. Межі перегляду судом апеляційної інстанції. Апеляційний розгляд справи у судовому засіданні. Апеляційний розгляд справи в порядку письмового провадження. Повноваження суду апеляційної інстанції за наслідками розгляду апеляційної скарги на постанову суду. Повноваження суду апеляційної інстанції за наслідками розгляду апеляційної скарги на ухвалу суду. Підстави для залишення апеляційної скарги без задоволення, а судового

рішення – без змін. Підстави для зміни судового рішення. Підстави для скасування судового рішення та ухвалення нового рішення. Підстави для залишення позовної заяви без розгляду або закриття провадження у справі. Підстави для скасування судового рішення і направлення справи на новий розгляд. Судові рішення апеляційної інстанції. Зміст ухвали суду апеляційної інстанції. Зміст постанови суду апеляційної інстанції. Окрема ухвала суду апеляційної інстанції. Повернення адміністративної справи.

Тема 7. Касаційне провадження.

Суд касаційної інстанції. Право на касаційне оскарження. Порядок і строки касаційного оскарження. Вимоги до касаційної скарги. Прийняття касаційної скарги судом касаційної інстанції. Підготовка справи до касаційного розгляду. Заперечення на касаційну скаргу. Приєднання до касаційної скарги. Відмова від касаційної скарги, зміна касаційної скарги під час касаційного провадження. Відмова позивача від адміністративного позову, примирення сторін під час касаційного провадження. Межі перегляду судом касаційної інстанції. Попередній розгляд справи. Касаційний розгляд справи у судовому засіданні. Касаційний розгляд справи в порядку письмового провадження. Повноваження суду касаційної інстанції за наслідками розгляду касаційної скарги. Підстави для залишення касаційної скарги без задоволення, а судових рішень без змін. Підстави для зміни судових рішень. Підстави для скасування судового рішення суду апеляційної інстанції та залишення в силі судового рішення суду першої інстанції. Підстави для скасування судових рішень з направленням справи для продовження розгляду або на новий розгляд. Підстави для залишення позовної заяви без розгляду або закриття 10 провадження у справі. Підстави для скасування судових рішень і ухвалення нового судового рішення. Судові рішення суду касаційної інстанції. Зміст ухвали суду касаційної інстанції. Зміст постанови суду касаційної інстанції. Окрема ухвала суду касаційної інстанції. Повернення адміністративної справи.

Тема 8. Провадження за винятковими обставинами.

Суд, який переглядає судові рішення за винятковими обставинами. Право на оскарження судових рішень за винятковими обставинами. Підстави для провадження за винятковими обставинами. Строк оскарження за винятковими обставинами. Порядок подання скарги до Верховного Суду України. Допуск скарги до провадження за винятковими обставинами. Порядок провадження за винятковими обставинами. Повноваження Верховного Суду України за наслідками провадження за винятковими обставинами. Постанова Верховного Суду України про задоволення скарги. Постанова Верховного Суду України про відмову в задоволенні скарги.

Тема 9. Провадження за нововиявленими обставинами.

Підстави для провадження за нововиявленими обставинами. Право подати заяву про перегляд судового рішення за нововиявленими обставинами. Строк звернення про перегляд судового рішення за нововиявленими обставинами. Вимоги до заяви про перегляд судового рішення за нововиявленими обставинами. Порядок подання заяви про перегляд судового рішення за нововиявленими обставинами. Відкриття провадження за нововиявленими обставинами. Відмова від заяви про перегляд судового рішення за нововиявленими обставинами та її наслідки. Порядок здійснення перегляду судового рішення за нововиявленими обставинами. Судове рішення за наслідками провадження за нововиявленими обставинами.

Тема 10. Процесуальні питання, пов'язані з виконанням судових рішень в адміністративних справах.

Набрання судовим рішенням законної сили. Наслідки набрання законної сили судовим рішенням. Постанови суду, які виконуються негайно. Порядок виконання судових рішень в адміністративних справах. Звернення судових рішень в адміністративних справах до примусового виконання. Оформлення виконавчого листа, виправлення помилки в ньому та визнання виконавчого листа таким, що не підлягає виконанню. Видача дубліката виконавчого листа. Поновлення пропущеного строку для пред'явлення виконавчого листа до виконання. 11 Примирення сторін у процесі виконання. Відстрочення і розстрочення виконання, зміна чи встановлення способу і порядку виконання судового рішення. Заміна сторони виконавчого провадження. Поворот виконання судових рішень. Особливості повороту виконання в окремих категоріях адміністративних справ. Судовий контроль за виконанням судових рішень в адміністративних справах.

3. Рекомендована література

Нормативно-правові акти:

1. Кодекс адміністративного судочинства України: Закон України від 06.07.2005. № 2747-IV. Відомості Верховної Ради України. 2005. № 5. №№ 35-36, 37. Ст. 446.
2. Про адміністративні послуги: Закон України від 06.09.2012 р. Відомості Верховної Ради України. 2013. № 32. Ст. 409.
3. Про виконавче провадження: Закон України від 02.06.2016 № 1404-VIII. Урядовий кур'єр від 20.07.2016. № 134.
4. Про Вищу раду правосуддя: Закон України від 21.12.2016 № 1798-VIII. Урядовий кур'єр від 25.01.2017. № 14.
5. Про державну охорону органів державної влади України та посадових осіб: Закон України від 4 березня 1998 р. Офіційний вісник України. 1998. № 13. Ст. 481.

6. Про державну службу: Закон України від 10 грудня 2015 р. Відомості Верховної Ради України від 22.01.2016. № 4, Ст. 43.
7. Про доступ до публічної інформації: Закон України від 13.01.2011. Відомості Верховної Ради України. 2011. № 32. Ст.314.
8. Про запобігання корупції: Закон України від 14 жовтня 2014 року. Відомості Верховної Ради України від 05.12.2014. № 49. Ст. 2056.
9. Про звернення громадян: Закон України від 12.10.1996. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 47. Ст.256.
10. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 20 травня 1997 р. Відомості Верховної Ради України. 1997. № 24. Ст. 170.
11. Про місцеві державні адміністрації: Закон України від 9 квітня 1999 р. Відомості Верховної Ради України. 1999. №20–21. Ст. 190.
12. Про Національну поліцію: Закон України від 09.10.2015. Відомості Верховної Ради України. 2015. № 40-41. Ст. 379.
13. Про службу в органах місцевого самоврядування: Закон України від 7 червня 2001 року. Урядовий кур'єр. 2001. 4 липня.
14. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 02.06.2016. Урядовий кур'єр від 31.08.2016. № 162.
15. Про центральні органи виконавчої влади: Закон України від 17.03.2011. Відомості Верховної Ради України. 2011. № 38. ст.385.

Література:

1. Адміністративне судочинство : навч. посіб. / за заг. ред. О. П. Рябченко. 2-ге вид., перероб. і доп. Х. : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2014. 304 с
2. Адміністративне судочинство : підручник / за ред. Т.О. Коломоєць. К.; Запоріжжя : Істина, 2011. 304с.
3. Адміністративне право України: підруч. / [Галунько В.В., Олефір В.І., Гридасов Ю.В., Іванищук А.А., Короед С.О.] Херсон: ХМД, 2013. Т.1: Загальне адміністративне право. Академічний курс. 393 с.
4. Адміністративне право України. Академічний курс: підруч. / Т.О. Коломоєць. К.: Юрінком Інтер, 2011. 576 с.
5. Адміністративне право України. Академічний курс: підруч.; у2 т. / ред. колегія: В.Б. Авер'янов (голова). К.: Юридична думка, 2004. Т. 1. Загальна частина. 584 с.
6. Адміністративне право України. Повний курс: підручник / Галунько В. та ін. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2018. 446 с
7. Загальне адміністративне право: підруч. [Гриценко І.С., Мельник Р.С., Пухтецька А.А. та інші]; за заг. ред. І.С. Гриценка. К.: Юрінком Інтер, 2015. 568 с.
8. Зразки протоколів про адміністративні правопорушення, складання яких підвідомче Національній поліції : практич. посіб. / Т. П. Мінка, Р. В. Миронюк, В.А. Глуховець та ін. Х. : Право, 2016. 180 с.
9. Колпаков В. К. Настільна книга професійного судді при розгляді адміністративних справ : науково-практич. посіб. для судді. Х.: Харків юридичний, 2011. 480 с.

Інформаційні ресурси

http://zakon2.rada.gov.ua/laws/main	Сайт Верховної Ради України (законодавство)
http://pravoua.com.ua/	Сайт журналу «Право України»
http://www.ligazakon.ua/	Головний правовий портал України
http://www.nbuv.gov.ua/	Національна бібліотека України ім. В.І.Вернадського

4. Форма підсумкового контролю успішності навчання – залік.

5. Засоби діагностики успішності навчання – усні та письмові опитування, проведення контрольних робіт, виконання тестових завдань, написання рефератів.